

KĀDI VĀRDI LATVIEŠU METEOROLOĢIJAS LEKSIKĀ IR CĒLUŠIES NO BALTIJAS JŪRAS SOMU VALODĀM UN OTRĀDI

Ejot Benitas Laumanes pēdās

Lembits Vaba,
Dr. philol.
(Tallina–Tampere)

Atslēgas vārdi: *Benita Laumane, latviešu meteoroloģijas leksika, aizguvumi no Baltijas jūras somu valodām*

Izlikt šīs rindas uz papīra iedvesmoja latviešu leksikas pētnieces Benitas Laumanes aizraujošā grāmata “Smalki lija zelta lietus.”¹ Šajā darbā valodniece, kuru labi pazīst arī Igaunijā, analizē latviešu tautā lietoto meteoroloģijas nozares leksiku. Viņas monogrāfija “Zivju nosaukumi latviešu valodā”², kura izstrādāta disertācijas aizstāvēšanai un veltīta zivju nosaukumiem latviešu valodā, tūlīt pēc izdošanas saņēma plašas un ļoti pozitīvas atsauksmes Igaunijā³ un joprojām tiek samērā bieži citēta. Benitas Laumanes zinātniskie darbi pieder to Latvijas valodnieku ievērojamu sasniegumu jomai, kuri sistemātiski aplūko latviešu vārdu krājumu, pievēršoties visdažādākajām tematiskajām jēdzienu grupām. Diemžēl nākas atzīt, ka analogiski pētījumi par igauņu leksiku tiek veikti mazākā apjomā.

Dabas parādības atspoguļojošas jēdzienu grupas leksikons ir plašs un daudzšķautņains. Laumanes analīze aptver attiecīgā vārdu krājuma semantisko, etimoloģisko un daļēji arī areāla aspektu. Laumane ir centusies noskaidrot latviešu meteoroloģiskās leksikas aizguvumu slāņus, meklējot semantiskās paralēles. Šajā nolūkā viņa ir koncentrējusi uzmanību uz atbilstošu leksiku kaimiņu valodās, konkrēti — lietuviešu, igauņu, lībiešu, krievu, poļu un vācu valodā. Šī raksta autoram bija interesanti aplūkot, ko autore ir noskaidrojusi par latviešu valodā lietotās meteoroloģiskās leksikas izcelsmi no Baltijas jūras somu valodām, t.i., pirmkārt, no lībiešu un igauņu valo-

das. Laumane apgalvo, ka latviešu meteoroloģiskajā leksikā ir atrodamī lībiešu un igauņu aizguvumi Vidzemē un Ziemeļkurzemē, līdz ar to galvenokārt runa ir par ierobežotas izplatības lokālismiem. Balstoties galvenokārt uz Valža Zepa, Silvijas Raģes un Elgas Kagaines aizgūto vārdu pētījumiem, Laumane ir pievērsusi uzmanību vairākiem lībiešu un/vai igauņu aizguvumiem. Taču Laumane latviešu meteoroloģijas leksikā ir uzrādījusi arī vairākus jaunus lībiešu resp. igauņu etimoloģijas gadījumus, kurus šī raksta autors uzskata par veiksmīgiem.

Balstoties uz agrākajiem darbiem, Laumane ir atzīmējusi šādus lībiešu (vai igauņu)

izcelsmes aizgūvumus: *ķækas* 'vižņi; ledus gabali' < līb. *kākk* 'ledus gabals/Eisstück', ig. *kākk* 'sniega pika/Schneeball'⁴; *ķilas* // *ķīlas* 'vižņi' < līb. *k'īl' až (jei)* 'atkala/glattes Eis', ig. *kiilas(jää)* id.⁵; *mulks* 'tumša vieta (tukšums) mēness vai saules dārzā' < līb. *mulk* 'caurums žogā/Durchgangsöffnung im Zaun, Zauntür', ig. *mulk* id.⁶; *soga* // *suga* u.c. 'ledus un sniegs uz ūdens virsmas' < līb. *sogà* = Schnee mit Wasser gemischt; Eiskruste', ig. (*jää*)*soga*/Eis mit Wasser gemischt'⁷; *tilka* 'lāsteka' < līb. *tīlKa* id., ig. *tīlk*⁸.

Dodot priekšroku igauņu aizgūvuma avotam, Laumane ir norādījusi uz šādiem dabas parādības apzīmējošiem vārdiem: *lorcis* 'slapjš sniegs', *lorcēt* 'snigt (par slapju sniegu)', sal. ig. *lor' ts(akas)* u.c. 'liela lietus lāse, plata sniegpārsla; dicker Regentropfen, breite Schneeflocke', *lörts* 'slapjš sniegs'⁹; *tījaka* 'lāsteka', sal. ig. *tīl' l' : mere/tīl' l' id* 'mazi ledus blāķi / kleine Eisschollen' un ig. *tīl' k* 'pile, lāse/Tropfen'. Pēc šo rindu autora domām (un balstoties uz semantiskiem apsvērumiem), aizgūvums tomēr drīzāk varētu būt cēlies no Hījumā un Sāmsalas vārda (*jää*) *tīla* 'lāsteka'; *tīl:æns* 'lāsteka', sal. ig. *tīla* id., bet tā kā minētais vārds ir reģistrēts Bauskas apvidū, Laumane, nenorādot uz aizgūvuma izcelsmi, pieļauj varbūtēju krievīņu aizgūvumu. Saistībā ar to nākas pievērst uzmanību krievīņu vārda formai *tīlzin* dem. 'pile, lāse / Tropfen'¹⁰; *tosīgs* 'tveicīgs' < ig. *toss* 'tvaiks, garaiņi; suta, tvans'¹¹; *tunga* 'ledus sastrēgums', *tungāties* 'blīvēties (par ledu), veidoties sastrēgumam' < ig. *tung* 'pieplūdums, drūzma', *tungima* 'spiesties, lauzties', *tunglema* 'drūzmēties, spiesties, grūstīties'¹². Atsaucoties uz Zepu, Laumane ir pieļāvisi varbūtību, ka latv. *tīpa* 'lāsteka' ir lībiešu izcelsmes vārds, sal. līb. *tī'B* 'čiekuram resp. lāstekai līdzīgs karulis uz durvīm/zapfenartiges Gehänge in der Tür', ig. *tība* 'pile, lāse'. Pēc šī raksta autora domām, semantisku apsvērumu dēļ igauņu aizgūvuma cilme ir ticamāka par Valža Zepa proponēto lībiešu etimoloģiju. Etimoloģiski interesants gadījums

ir latv. *pilka* 'lāsteka no jumta; pile deguna galā/Eiszapfen am Dach;/ein Tropfen an der Nase'. Pamatojoties uz Endzelīnu, Laumane to ir saistījusi ar verbu *pilt* = *pilēt* 'tröpfeln'. Acīmredzot šeit ir darīšana ar kontamināciju ig. *tīlk* + latv. *pīle* 'der Tropfen'.

Pilnīgi jaunu un pēc šī raksta autora domām ārkārtīgi veiksmīgu Baltijas jūras somu valodas etimoloģiju Laumane ir uzrādījusi vārdam *sīnags* u.c. 'smalks lietutiņš' u.c., sal. ig. *sōōn*: *sōōna* plāns, plankumains mākonis/Wolkenstreifen, -strich', *sōōnene (ilm)* 'apmācies laiks/trūbes Wetter', *sōōnetama* taisīties uz lietu, sal. arī līb. *sōīn* 'astō/sōōn' 'astō 'iepelēt/etwas anschimmeln'; igauņu–lībiešu vārda celms pārstāv Baltijas jūras somu valodas celma *seen*:*seene* 'sēne' velāro celma variantu¹³.

Daži grāmatā uzrādītie lībiešu resp. igauņu etimoloģijas gadījumi ir apšaubāmi, vai arī tiem turpmāku pētījumu gaitā nepieciešams sniegt labākus un pārliciecinākus argumentus. Tā, piemēram, nav ticama latviešu dialekta vārda *pennes* 'lāstekas' piesaistīšana igauņu vārdam *penn* 'sija, šķērssija; vistu lakta'¹⁴. Tam esmu pievērsis uzmanību jau agrāk¹⁵. Salīdzinājumam runā pretī daudzkārt pierādītais fakts, ka konkrētas lietas un parādības apzīmējošu monosēmisku aizgūvumu gadījumā novērojama identiska vai aizgūvuma avota semantikai maksimāli tuva nozīme.

Agrākajos pētījumos¹⁶ 19. gs. latviešu leksikogrāfijā reģistrētais *tore* 'lāsteka' ar zināmām šaubām saistīts ar igauņu vārdu *tori* 'caurule, jumta noteka; straume/Röhre, Rinne, Dachrinne; Strom'. Šķiet, ka Laumane piekrit šādam skaidrojuma (sk. 313.–314. lpp.). Salīdzinājums tomēr nav īsti ticams. Latviešu pētnieki nav ņēmuši vērā lībiešu *to'r* // *torà* 'lāsteka/Eiszapfen'¹⁷, kas pārliciecināši uzskatāms par minētā latviešu vārda aizgūvuma avotu. Te vēl var pievienot arī etimoloģiski acīmredzot tai pašai saimei piederīgo igauņu izloknes vārdu *torikas* 'puņķu lāse no deguna'.

Ledus kārtiņu vai plānu ledu apzīmējošiem latviešu dialekta vārdiem *juma* // *jums* 'plāns, peldošs ledus upēs, dažkārt ar sniega piejaukumu/dūnnes, zuweilen mit Schnee gemischtes Treibeis auf Flüssen' un *ķirza* // *ķirze* 'plāna ledus kārtiņa uz ūdens' Lau mane piedāvā igauņu etimoloģiju. Par vārda latv. *juma* aizguvuma cilmi tiek norādīts ig. *juhīm* 'juceklis, jukas/Verwirrung, verwirrter Zustand' un vārdam *ķirza* 'plāna ledus kārtiņa uz ūdens' aizguvuma cilme ig. *kirs* 'plāna ledu kārtiņa/dünne Eisschicht'. Latviešu *jume* izcelsmi neapšaubāmi nāktos vēl apsvērt: šaubas rada gan fonētiskā substitūcija, gan arī tā arkārtīgi retā, tikai Wiedemana igauņu-vācu vārdnīcā reģistrētā vārda *juhīm(us)*, arī *juhīn* id.¹⁸ piederība citām, ar latviešu piemēru semantiski vāji saistītām jēdzienu grupām. Šeit autors vēlētos pievērst uzmanību igauņu *jumi-* celmam; starp citu, ar to ir saistīti Pērnavas aprīņķī reģistrētie lāstekas apzīmējumi *jum(m)ikas* un *jumi/kara*, kuri atrodami arī Heinriha Gesekena (Heinrich Göseken) 1660. a. izdotajā vārdnīcā „Manuductio ad Linguam Oesthonicam. Anführung zur Öhstnischen Sprache” (171. lpp.) *Jummick, Junkara* veidā¹⁹. Šī igauņu vārda celma etimoloģija tomēr nav skaidra.²⁰ Baltijas somu valodu *ķirsi* ir baltu cilmes, līdz ar to latviešu dialekta vārda gadījumā ir darīšana ar atpakaļ aizguvumu.²¹

Lau mane ir pievērsusi uzmanību latviešu valodas un igauņu valodas kopējiem vācu cilmes paralēliem aizguvumiem: latv. (*ledus*) *klīpa* 'peldošs ledus gabals vai ledus krāvums' un ig. *klipp*, arī *lipp* 'zemūdens klints/Steinsplitter'. Acīmredzot latviešu un igauņu valodā ir arī kopēji paralēli aizguvumi no krievu valodas; iespējams, ka šāda veida gadījumus atspoguļo, piem., latv. *sipināt* — ig. (DA Igaunija: Vastselīna) *sipatamma* 'smidzināt'.

Kādai latviešu meteoroloģiskās leksikas daļai ļoti raksturīgs ir lielais aprakstoša rakstura vārdu skaits, tas attiecas uz sniegu un citas dabas parādības apzīmējošiem vārdiem.

Šeit ir svarīgi vēlreiz pievērst uzmanību

apstāklim, ka latviešu, kā arī igauņu un libiešu valodā ir liela daļa deskriptīvas leksikas ar līdzīgu skaņu uzbūvi un semantiku, kurai nav noskaidrojama ģenētiskā saistība.²² Minēšu tikai dažus piemērus: latv. *grabināt* — ig. *rabistama* 'grabinot līt lietum', latv. *čabināt* — ig. *sabistama* 'smalki līt', latv. *pļoncka* — ig. *lonts* 'slapjdraņķis', latv. *šļæpa* // *žļæpa* — ig. *lāpp* 'slapjš sniegs', latv. *šļocka* u.c. — ig. *lotš* u.c. 'slapjš sniegs', latv. *žļægi*, *šļægi* (viduslejasvācu *slagge*) — ig. (*jää*)*lõga*, *läga* 'vižņi', latv. *žloga*, *šloga* 'slapjš sniegs, sniegs ar lietu, slapjdraņķis' — ig. *loga* id. utt. Tomēr šajā jēdzienu grupā ir daudz gadījumu, kurus grūti nosaukt par aprakstošiem. Pašreizējā pētījumu stadijā nav iespējams konstatēt, kādas, piemēram, ir šādu latviešu un igauņu skaniski un semantiski tuvu vārdu etimoloģiskās attiecības: latv. *drepenēt* 'lēni snigt' — (DA Igaunija, Veru: Vastselīna, Repina) *rāpotamma* u.c. 'būt slapdraņķim', (Pērnavas apr.: Pärnu–Jaagupi, Tartu apr.: Äksi *rāps* 'piliens, lāse', (Pērnavas apr.) *rāpsuma* 'viscaur izmirkts sniegpuutenī / ganz nass werden (durch Schnee)' u.c.²³; latv. *gāle* u.c. 'atkala/Glatteis' un/vai *at/kala* u.c. id. — ig. *kolaks* u.c. 'sasalusi zeme', *kolt* 'ledus gabals', *koljak(as)* (*kollak(as)*), *kolle* 'ledus gabals/klucis', *kolss* 'ledus gabals', *kolt* id. (igauņu materiāls etimoloģiski ir pilnīgi neizstrādāts!); latv. *līte* // *līts* u.c. 'ledus gabals/Eisscholle' — (Kihnu sala) *liit*: *liidu* 'stingrs ledus, kas iestrēdzis starp sauszemi un sēkļiem', (Sāmsala: Jemaja) *liit* 'liels vai mazs ledus gabals jūrā', (Pērnavas apr.: Hēdemēste) *liit* 'vēja radīta plaisa vai lielāks jūras ledus šķēlums': Lau mane pieļauj, ka latviešu vārda celms ir aizguvums no lietuviešu valodas (323. lpp.); latv. *s:æra* 'lietus mākonis', *s:ærains laikas* 'pērķona negaiss' — lib. *s:ār* 'lietus mākonis, lietus gāze, stipra krusa, stiprs sniegpuutenis/Schauerwolke, Regen-, Hagel-, Schneeschauer', *pit 'k'is-s:ārōd* 'pērķona lietus/Gewitterschauer', ig. (Ludzas izloknes sala Latgalē) *sāāris/pāā* 'mazs mākonis skaidrās debesis, kas pēkšņi

izraisa lietu', (Veru) ? *saar* 'lietus gāze', *saaris/pāā* id. (? < *sagar* id., sal. līb. *zāgar* 'lietus gāze, sniegpuutenis, vētrains laiks, lietus, sniega, negaisa mākonis/Schauer, Gestöber, Unwetter, Regen-, Schnee-, Gewitterwolke', J. Māgiste un V. J. Zeps²⁴ uzrāda latv. *s:æra ar* ? zīmi kā lībiešu aizguvumu; latv. *tiens: tiens gaiss* 'skaidrs laiks', *tienuot* 'norimt, beigt viļņoties (par jūru)' — ig. *tūüne* // *tööne* u.c.: *t. ilm* 'rāms laiks'.

Interesants ir Laumanes konstatējums, ka, veidojot dabas parādību nosaukumus, tiek izmantoti salikti vārdi (šāds vārdu veidošanas paņēmiens nav raksturīgs baltu valodām), it īpaši latviešu valodas lībiskajās izloksnēs.

Laumane ir izsekojusi latviešu dabas parādību nosaukumu semantiskās paralēles kaimiņu areālos. Semantiski līdzīgi nosaukumi var liecināt par valodas un kultūras kontaktiem, bet var balstīties uz analogiskām neatkarīgām asociācijām, piem., lāstekas nosaukumu atvasināšana no vārdiem ar semantisko nozīmi 'piliens' un 'pilēt'. Dabas parādības apzīmējošu vārdu veidošanā semantiskajai vārddarināšanai ir ļoti būtiska vieta. Sevišķu interesi izraisa frazeoloģiskie vārdu savienojumi, kuri apzīmē laika apstākļus. Autors ir pievērsis uzmanību semantiskām paralēlēm ar Baltijas jūras somu valodām, piemēram, pērkona tabuizēto nosaukumu gadījumā viņš, balstoties uz Elgas Kagaines darbiem, piedāvā semantisku paralēli *vanamees* 'vecis, vecs vīrs' un 'pērkons' (209. lpp.). Šeit derētu atzīmēt, ka vēl vispārinātāki resp. pazīstamāki ir igauņu valodas areālā izplatītie vārdi ar identisku nozīmi *āike(ne)* un *kōu*. Ir iespējams uzrādīt krietni vairāk šādu semantisku paralēļu. Kā piemēru varētu minēt ideomātisku izteicienu par saulrietu: *saule iet pie Dieva* // *saule iet Dievā* — DA Igaunijā un Latgalē dzīvojušo Ludzas igauņu *jummaladō* utt. [*minema*] = *doties pie Dieva*, mākoņu apzīmējumos (latv. *debešu gabali* — ig. *pilve tūkid*, līb. *pīla-kabāl* 'Wolkenstück', latv. *lietus laiva* — ig. *vihma lae(v)* utt.

Igauņu valodas areālā ir daudz ar dabas

parādībām saistītas leksikas, kuras izcelsme rodama seno baltu valodā, tostarp *aur* 'tvaiks, garaiņi', *hall*, -a 'salna', *hārm(atīs)* 'sarma; apsarmojums', *karss* 'apledojuums', *kirme* 'plāna (ledus) kārtiņa', *kirs* 'plāna (ledus) kārtiņa', *kōu* 'pērkona negaiss', *marg* 'pilns mēness', *rahe* 'krusa', *rōud* 'sasalusi zeme', *rānd* 'slapjš sniegs', *tara: kuu t.* 'gaišs aplis ap Mēness disku', *pāikese t.* 'aplis (dārzs) ap Sauli', *tere* '(saules) stars', *terendama* 'atspoguļoties, atstaroties (gaisā)', *videvik* 'mijkrēslis'²⁵. Ir zināmi tikai daži atsevišķi jaunākie latviešu aizguvumi no igauņu valodas pamatareāla, t.i., mūsdienu Igaunijas teritorijā: ? *kapl* 'sniega vai ledus gabals', ? *laas* 'liela lietus lāse/grosser Regentropfen', *rautsima* 'pielipt (par kustošu sniegu)²⁶, toties daudz tie apzināti Ziemeļlatvijā kādreiz runātajā, bet tagad izzudušajā Leivu izloksnē: Leivu *badebeš* 'š' 'i pl. 'migla', *dutsend* 'rūc (pērkons)', *gaissa* 'gaiss', *kaavi* // *kavōidzō* pl. 'kāvi, ziemeļblāzma', *kupan* 'kupena', *ladu* 'ledus kārtā uz ūdens', *paarkun* 'zibeņošana, negaiss', *rou* 'š' 'rūc (pērkons)', *š* 'l' 'āāk 'slapjdraņķis' un Latgalē runātajā, šobrīd izzudušajā Ludzas izloksnē *latak* 'lāsteka'.

Lībiešu valodā var atrast arī šīs jēdzienu grupas latviešu cilmes vārdu, kurus arī Laumane ir atzīmējusi, t.sk. *bulā* 'tveice, karstums; dūmaka/schwül und trocken (Wetter); Dunstschicht', *šl* 'ogā, *šlo* 'ddōr ja *šlā* 'ddōr 'slapjš sniegs, slapjdraņķis/nasser Schnee', *vī* 'Ssōl' 'smalks, siks lietutiņš/feiner Nebelregen', līb. (Salacā) *varvikš* 'varavīksne/Regenbogen'. Te vajadzētu pievērst uzmanību faktam, ka latviešu izcelsmes meteoroloģiskā leksika ir atrodama arī krievu materiālā, piem., *mukoli* 'mākonis/Wolke', *saule* 'saule/Sonne', *žiben* 'zibens/Blitz', *varuvīksni* 'varavīksne/Regenbogen', kā arī daži citi.²⁷

Ne igauņu, ne arī citu Baltijas jūras somu valodu attiecīgā tematika nav izpētīta tik plaši, tāpēc Benitas Laumanes monogrāfija nosprauž labus orientierus analogisku pētījumu veikšanai Baltijas jūras somu valodu areālā.

Avoti un piezīmes

- ¹ Laumane B. *Smalki lija zelta lietus. Dabas parādību nosaukumi latviešu valodā I*. Liepāja: Liepājas Pedagoģijas akadēmija, 2005.
- ² Laumane B. *Zivju nosaukumi latviešu valodā*. Rīga: Zinātne, 1973.
- ³ Ariste P. *Lingvistiline ülevaade läti kaladest*. Keel ja Kirjandus 9. Tallin, 1973. Pp. 572–573.
- ⁴ Raģe S. *Baltijas somu valodu aizguvumi latviešu valodā, ko pirmais etimoloģizējis J. Endzelīns. Dialektālās leksikas jautājumi I*. Rīga: Zinātne, 1986. 45.–46. lpp.; Zeps V. J. *Latvian and Finnic Linguistic Convergences*. The Hague (Uralic and Altaic Series 9). 1962. Pp. 131.
- ⁵ Zeps V. J. *Latvian and Finnic Linguistic Convergences*. Pp. 136.
- ⁶ Zeps V. J. *Latvian and Finnic Linguistic Convergences*. Pp. 153.; Kagaine E. *Lokālie somugrismi latviešu valodas Ziemeļrietumvidzemes izloksnēs*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2004. 147. lpp.
- ⁷ Turpat, 186; 198.–199. lpp.
- ⁸ Turpat, 191.; 207.–208. lpp.
- ⁹ Kagaine E. *Lokālie somugrismi latviešu valodas Ziemeļrietumvidzemes izloksnēs*. 133.–134. lpp.
- ¹⁰ Turpat.
- ¹¹ Zeps V. J. *Latvian and Finnic Linguistic Convergences*. Pp.193; Kagaine E. *Lokālie somugrismi latviešu valodas Ziemeļrietumvidzemes izloksnēs*. 211.–212. lpp.
- ¹² Turpat, 195.; 215. lpp.
- ¹³ Mägiste J. *Estnisches etymologisches Wörterbuch I–XII*. Helsinki, 1982/1983. S. 2973–2974.
- ¹⁴ Kagaine E. *Lokālie somugrismi latviešu valodas Ziemeļrietumvidzemes izloksnēs*. 159.–160. lpp.
- ¹⁵ Vaba L. *Läänemeresoome leksika baltoologi vaatevāļas: Elga Kagaine. Lokālie somugrismi latviešu valodas Ziemeļrietumvidzemes izloksnēs*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2004. 280 lpp. Keel ja Kirjandus 8. 2005. Pp. 670.
- ¹⁶ Raģe S. *Baltijas somu valodu aizguvumi latviešu valodā, ko pirmais etimoloģizējis J. Endzelīns*. 105.–106., 216. lpp.; Zeps V. J. *Latvian and Finnic Linguistic Convergences*. 193. lpp.
- ¹⁷ Kettunen L. *Livisches Wörterbuch mit grammatischer Einleitung*. Helsinki, 1938 (LSFU, V). 427b.
- ¹⁸ Mägiste J. *Estnisches etymologisches Wörterbuch I–XII*. II. S. 561.
- ¹⁹ Saareste A. *Eesti keele mõisteline sõnaraamat, I–IV*. Stockholm, 1958–1963. I. Pp. 822.
- ²⁰ Mägiste J. *Estnisches etymologisches Wörterbuch I–XII*. II S. 569; jumi-celms agrākajos etimoloģiskajos darbos ar zināmām šaubām ticis uzskatīts par baltu aizguvumu, tā, piem., Toivonen Y. H., Itkonen E., Joki A. J., Peltola R. *Suomen kielen etymologinen sanakirja I–VII*. Helsinki, 1955–1981. I, pp. 123, toties *Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja 1–3*. Helsinki, 1992–2000. I, pp. 247 vairs nē.
- ²¹ Koivulehto J. *Baltisches und Germanisches im Finnischen: die finn. Stämme auf -rte und die finn. Sequenz VrtV*. Explanations et tractationes Fenno-Ugricae in honorem H. Fromm: sexagenarii A. D. VII Kal. Jun. Anno MCMLXXIX oblatas. *Münchener Universitäts Schriften*. Philosophische Fakultät. Finnisch-Ugrische Bibliothek, Band 3. München, 1979. S. 132–135; *Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja 1–3*. Helsinki, 1992–2000. I, pp. 372 baltu avotu tomēr nepiemin.
- ²² Vaba L. *Kā tālāk? Dažas domas par Baltijas somugrismu pētīšanu latviešu valodā. Baltu filoloģija XI (1)*. 2002. 84. lpp.
- ²³ Mägiste J. *Estnisches etymologisches Wörterbuch I–XII*. VIII. S. 2604.
- ²⁴ Turpat, S. 2652; Zeps V. J. *Latvian and Finnic Linguistic Convergences*. The Ha-

gue (Uralic and Altaic Series 9). 1962. Pp. 183.

²⁵ Vaba L. Die baltischen Sonderentlehnungen in den ostseefinnischen Sprachen. Itämerensuomalaiset kielikontaktit. Itämerensuomalainen symposium 7. *Kansainvälisessä fenno-ugristikongressissa Debrecenissä 27.8.–1.9.1990*. Helsinki, 1990; Vaba L. Ostseefinnisches *meri* 'Meer' — doch ein baltisches Lehnwort. Finnisch-ugrische Sprachen in Kontakt. *Vorträge des Symposiums aus Anlaß des*

30-jährigen Bestehens der Finnougristik an der Rijksuniversiteit Groningen 21.13. November 1996. Maastricht, 1997.

²⁶ Vaba L. Ostseefinnisches *meri* 'Meer' — doch ein baltisches Lehnwort. Finnisch-ugrische Sprachen in Kontakt. *Vorträge des Symposiums aus Anlaß des 30-jährigen Bestehens der Finnougristik an der Rijksuniversiteit Groningen 21.13. November 1996*. Maastricht, 1997.

²⁷ Turpat, 355. lpp. un citur.

WORDS OF LATVIAN METEOROLOGICAL LEXIS THAT HAVE ORIGINATED FROM THE BALTIC-FINNISH LANGUAGES, AND VICE VERSA

Lembits Vaba

Summary

Key words: *Benita Laumane, Latvian meteorological lexis, borrowings from Baltic-Finnish languages*

This article was inspired by the absorbing book by Benita Laumane, researcher of Latvian lexis, *Smalki lija zelta lietus* (Golden rain was drizzling). In the said work the linguist, who is well known also in Estonia, analyses the meteorological lexis used by Latvians. Her monograph *Zivju nosaukumi latviešu valodā* (Fish names in Latvian), which was elaborated for obtaining her doctoral degree, received wide and very positive recognition in Estonia just after its publication, and is still being cited fairly often. The scientific works of Benita Laumane belong to the sphere of outstanding achievements of Latvian linguists who systematically study Latvian lexis focusing on the most varied thematic groups of notions. Regrettably, we have to acknowledge that analogical research on Estonian lexis is being done in a lesser extent.